

Flüt çalan çocuk.

gilemekten çekinmişti. 1864 yılı sergisine, konu ve stil olarak daha alışılmış resim kurallarına daha bağlı gibi görünen Boğa Güreşi ile İsa'nın mezarı başında melekler tablolarını yolladı. 1865'de sergiye Olympia'yı kabul ettiler. Fakat halk bu esere kahkahalarla güldü ve sert tenkitler aldı. Bunun üzerine Manet, İspanya'ya gitti. Ertesi yıl «Flüt Çalan Çocuk» sergiye alınmadı. Fakat Manet'i anlayan ve destekleyenler de bir taraftan artıyordu.

1874, Manet'in sanat görüşüne yepyeni bir istikamet verdiği yıldır. Monet, Pissarro, Cézanne, Sisley, Renoir gibi empresyonizmin genç ustaları ile birlikte renklerinin atölye ışığından kurtulup, berraklaştığı görülür. Açık hava tekniğini iyice benimsemiştir.

1879 yılında Manet bir sinir hastalığına tutuldu. Artık hareketlerini kontrol edemez hale gelmişti. İyi bakılmasına rağmen bir türlü iyileşemiyordu. 1881 yılı sergisi Ona bir madalya kazandı. Güzel Sanatlar Bakanı olan arkadaşı Parouss'un teklifi ile aynı yıl Fransızların ünlü Légion d'Honneur nişanını aldı.

1882'de Manet ilk Bahar ve Folies-Bergère Barı isimli son tablolarını yaptı. Her ikisini kısa bir süre sonra sergiledi. Artık şöhretinin zirvesindeydi. 1883 yılı baharında hastalığı iyice arttı ve kısa bir süre sonra hayata gözlerini yumdu.

Ressam, ölümünden az önce kendisine cephe alan tenkitçilerden birine son satırlarını yazmıştı. «Ben fani dünyamızı terkettikten sonra arkamdan kaleme alacağınız fevkalade makaleyi hayatta iken okumayı çok isterdim.»

eski eserler kanunu

ESKİ ESER KOLLEKSİYONCULARININ YILLARDIR BEKLEDİKLERİ YÖNETMENLİK ÇIKTI

Derleyen: D. Doğrucu

1710 sayılı Eski Eserler Kanununun 25 4 1973 tarihinde kabul edilmesinden sonra eski eser koleksiyonu yapanları ilgilendiren yönetmelik 10 7 1973 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Eski eser koleksiyonu yapanlara bunları denetleyecek müzecileri ilgilendiren yönetmelik 17 maddeden ibaret bulunmaktadır.

Gerek koleksiyonculara ve gerekse müzecilere faydalı olur, düşüncesiyle yönetmeliği aynen vermeyi uygun gördük;

Madde 1 - 1710 sayılı Eski Eserler Kanununun 21. maddesi ve geçici 1nci maddesi (geçen sayımızda verilenler) hükümlerine göre, bu kanunun 1nci maddesi ve 2nci maddesinin ikinci fıkrasında (evvelki sayımızda verilenler) tarif edilen eski eserlerin koleksiyonuna sahip olanlar ile koleksiyon yapmak isteyenler, bu yönetmelik esaslarına göre hareket ederler. Koleksiyon, kanunun 1nci maddesi ile 2nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen eski eserlerden meydana gelen güruptur. **Madde 2 -** Eski eser koleksiyonuna sahip olanlar ile koleksiyon yapmak isteyenler, Eski Eserler Kanununun 21. ve geçici 1. maddesi hükümlerine göre, 6 ay öncesinden mahallerindeki en yakın müze idaresine bir dilekçe ile müracaat ederler. Dilekçede gösterilen müracaat tarihi, altı aylık sürenin başlangıcı sayılır. Dilekçelerine aşağıdaki belgeleri de eklerler.

Antika piyasasında parçaları bile alıcı bulan eserlerden biri mozaik (Tetis mozaiki).

Koleksiyoncuların uykularını kaçıracak tipteki eserlerden biri: 3500 yıllık altın kadeh.

- a - Koleksiyonlarındaki eski eserlerin sıra numarası, adı, cinsi ve ölçülerini belirten bir liste,
- b - Eski eser kaçakçılığı veya gizli define araştırıcılığı gibi suçlardan mahkumiyet olmadığına dair adli makamlardan alınacak belge,
- c - Eski eser koleksiyonunu muhafaza ettiği yerin mahalle muhtarlığından alınacak ikametgâh belgesi,
- d - Biri müzedeki, diğeri Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğündeki dosyasına konmak ve belgesine yapılandırılmak üzere koleksiyon sahibinin üç adet vesikalık fotoğrafı,

Madde 3 - Eski eser koleksiyoncuları, ikametgâh belgesinde gösterilen yer dışında koleksiyonlarını bulundurmaz veya eski eser deposu meydana getiremezler. İkametgâhlarını değiştiren koleksiyoncular ilk müracaat edilen müze idaresine en geç bir ay içinde yeni ikametgâhlarını, o yerin muhtarlığından alınacakları ikametgâh belgeleri ile birlikte bir yazı ile bildirirler.

Madde 4 - Bu yönetmelik hükümlerine göre eski eser koleksiyonu yapanlar, koleksiyonlarını, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün izni olmadan sergileyemezler. İkametgâhları dışında sergileme izni, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünce, belirtilen geçici bir süre için verilir. Bu süre bir yıldan fazla olamaz.

Madde 5 - Eski eser koleksiyonu yapanlar, koleksiyonlarına dahil her türlü eski eserlerin korunmasından sorumludurlar. Ayrıca bu yönetmeliğin 4nci maddesinde belirtilen geçici sergileme yerinde, her türlü korunma tedbirlerini almağa mecburdurlar. Koleksiyonun bulunduğu yer ile sergilenen yer, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanları tarafından incelenir. Korunma tedbirleri yeterli görüldüğü takdirde koleksiyonun gösterildiği yerde bulundurulmasına ve sergilemesine izin verilir. Koleksiyonlarını sergileme izni alanlar, hiç bir zaman ziyaretçilerden duhuliyeye ücreti alamazlar.

Madde 6 - Eski eser ticareti belgesi alanlar, eski eser koleksiyonu yapamazlar.

Madde 7 - Yabancı uyruklu veya elçilikler mensubu olup da bu yönetmelik (Lütfen sayfa çeviriniz)

ADALI HALİL

Adalı, karşısına çıkan o ufak tefek ve bir kolu çolak medreseden çıkma pehlivana istihza dolu nazarlarla bakıyordu. Boyuna posuna bakmadan kendisine meydan okumaya yeltenen çolak softaya kızmak dahi elinden gelmiyordu. Onu öylesine küçümseyen bir edâ içinde idi koca Adalı Halil...

Ona diyeceğini daha önceden demişti: «A be softa sen kalk, medresene git. Köylere dolaşır namaz kıldır da karnını doyur. Buraları bizim meydanımızdır, burasını bize bırak. Biz bu meydana senin gibi adamı aç bırakırız be yahu!» diye haykırmamış mıydı yüzüne karşı. Fakat yine de o 80-85 kiloluk çolak softa «Baka cazgir, ben Adalı Halil pehlivan ile güreş tutacağımı» demişti. Artık günah Adalı Halil'den gitmişti. Bu ufak ve cılız vücudlu çolak er meydanında onun dev gövdesi altında can verirse bunun günahı Adalı Halil'de olamazdı...

Adalı Halil işte böylesine bir hava içinde güreşe girmişti. Dev yapılı pehlivan, ufak-tefek hasmına o yaman elenselerinden çaktı arkaya üç kez. Benim diyen pehlivan bu yaman elenseler karşısında sarsılır, hattâ yere kapaklanırdı, fakat Çolak Mümin Molla ufakık vücuduna rağmen bu elenseleri dik dik karşılamıştı. Adalı ne denli çetin bir cevize çıktığının farkında bile değildi. Tek kelime ile «Vız» geliyordu Çolak Molla Mümin onun için. Nitekim çok geçmeden Molla'nın bir açığını bulup meşhur çaprazına giren Adalı Halil rakibini sürmeye başlamıştı. Yalnız Adalı değil güreş meydanını çevreleyen büyük kalabalık da aynı kanıdaydı: Molla Mümin'in işi bitmişti artık... Adalı keyifli keyifli gülerken Çolak Molla'yı geri geri sürüyordu. Fakat bir anda hiç beklenmeyen bir şey oluverdi. Birden Adalı'nın elinden sıyrılan o Molla kıvrılıp döndü ve hasmi-

nin önüne jöneliverdi. Adalı Halil, o dev vücudu ile Molla'nın başı üzerinden tepetaklak yuvarlanıp gitti. Başka bir pehlivan olsa, bu düşüşle oracıkta kalırdı. Fakat Adalı Halil o dev vücuduna rağmen çok çevik ve aynı zamanda gayet usta bir pehlivandı da, o anda kendini toparlayıp emekliyerek tehlikeli bölgeden kaçmayı başarmıştı.

Bundan sonra güreş eni-konu kızıştı. Adalı rakibinin hiç de küçümsemeyecek bir pehlivan olduğunu anlamış ve işin şakaya tahammülü olmadığını idrâk etmişti. Ancak şu Çolak Molla, akıllara durgunluk verecek kadar kıvrak ve şeytanî bir güreş zekâsına sahip pehlivandı. Öyle oyunlar tatbik ediyordu ki, bu meydanlarda ün salmış nice pehlivanın aklının köşesinden dahi geçmezdi bunlar. Adalı Halil'in bir ara öfkeli bir şekilde kendi kendine homurdandığı duyuldu: «A be bu Çolak softa hepten şeytanın ta kendisi be yahu!»

Molla öylesine rahat bir güreş stiline sahipti ki, bu hâli Adalı'yı büsbütün köpürtüyordu hiddetten. Adalı'ya oyun veriyor, sonra da verdiği oyunlardan tereyağından kıl çeker gibi kendini sıyrıyordu.

Güreş başlıyalı üç saat geçmişti. Adalı Halil bu ele avuca sığmaz rakibin hareketli güreşi karşısında adamakıllı yorulmuştu. O dev göğsü, bir körük gibi sık-sık kalkıyor ve burundan soluyordu koca pehlivan. Güreşin uzaması Adalı'nın taraftarlarını da sinirlendirmeye başlamıştı. Pehlivanlarının ne denli çetin bir rakibe çıktığının onlar da bal gibi farkında idiler amma yine de Adalı'nın bir an önce bu güreşten alınırın akıyla çıkmasını istediklerinden

vaktin gecikmesine öfkeleniyorlardı. Güreşin uzayıp canının burnuna gelmesi bir yandan, küçümsediği o ufak çolağın kendisiyle alay edeceğine güreşmesi bir yandan ve bütün bunlar yetmiyormuş gibi taraftarlarının da homurdanmaları Adalı Halil'i çileden çıkartıyordu.

Koca pehlivan olanca hırsıyla bir çaprazda daha girmiş ve bu sefer Çolak Molla'nın işini bitirmek azmiyle tüm ağırlığını vererek sürmeye yeltenmişti. Ancak birden çöken Çolak Molla Mümin, Adalı üzerinden düşerken müthiş bir kılıç atmayı da ihmal etmemiş ve Adalı Halil o dev gövdesiyle sırtüstü çimenlere uzanırken çevik bir hareketle üzerine sıçrayıp yayılmayı tamamlamıştı.

Adalı Halil, o dev vücudu ile sırtüstü çimenlerin üzerine serilmiş ya-

Adalı Halil.

tıyordu. Üçbuçuk saat süren bu boğuşmada, alaya aldığı, hattâ tahkir ettiği Çolak Molla'nın karşısında ömrünün sonuna kadar unutamıyacağı bir yenilgiye uğramıştı. Hem de su götürmez bir mağlûbiyetti bu. Ne Adalı'da, ne de taraftarlarında bahane uyduracak, mazeret gösterecek hâl kalmamıştı.

Adalı Halil büyük bir utanç içindeydi. O mağrur başı önünde er meydanından çekilirken etrafına bakmaya dahi yüzü kalmamıştı...

O geceyi zor geçirdi koca Adalı. Ertesi sabah erkenden Selânik'ten ayrılıp, birlikte buralara kadar geldiği taraftarları ve hemşehrileri ile me'ul mahzun memleketi Edirne'nin yolunu tuttu.

Rakibi küçümsemenin cezasını en acı şekliyle ödemişti Adalı Halil. Kendini mâzur gösterecek, bu yenilgiyi kabullenmeyecek en ufak bir bahanesi yoktu. Selânik'ten yola çıkarken sâdece: «Elbet bir daha karşılaşırız, gün olan harman ola...» diyebilirdi.

Ve daha o günden itibaren Çolak Molla Mümin'den bu yenilgisinin intikamını alacağı günü kollamaya başladı. Bu hazmı güç mağlûbiyetin acısını mutlak ve mutlak surette o ufak softadan çıkarmak kararındaydı Adalı Halil.

Koca Adalı Halil bu intikamı alabilmek için tam iki yıl, Çolak Molla Mümin'in yolunu kolladı.

Ve nihayet iki senenin sonunda bu şans Adalı Halil'in ayağına kadar geldi...

**GELECEK YAZI:
EDİRNE'DEKİ GÜREŞ**

ESKİ ESERLER KANUNU

(Baştarafı 33. sayfada)

netmenliğin yayımı tarihinden önce Türkiye menşeli eski eserlerden koleksiyon yapanlar varsa, ellerindeki koleksiyonlarını bu yönetmelik hükümlerine göre, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne tescil ettirirler. Koleksiyona dahil olan bu eserler hiç bir surette yurt dışına çıkarılamaz.

Madde 8 - Bu yönetmelik hükümlerine göre eski eser koleksiyonuna sahip olanlar, koleksiyon yapmaktan vazgeçtikleri takdirde bir dilekçe ile bulundukları yerin müze idaresine başvurarak müzeliğe değerdekî eski eserlerinin müzelerle bağış veya satış yolu ile mal edilmesini isteyebilirler. Koleksiyona dahil eserler müze idaresince takdir edilecek bedel karşılığında müzeye devredilir. Müzece takdir edilen kıymet itiraz edildiğinde her türlü masrafı koleksiyonu yapana ait olmak üzere Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne teşkil edilen ikinci bir

komisyon, eserleri yeniden inceleyerek kıymet takdirini yapar. Bu komisyonlar, kendi üyelerinden birini başkan seçer. Kararlar ekseriyetle alınır. Kararlarda eşitlik bulunması halinde başkanın bulunduğu tarafın oyuna itibar edilir. İkinci komisyonun kararı son ve kesindir. İdare tarafından doğrudan doğruya uygulanır.

Madde 9 - Türkiye dışında eski eser koleksiyonu yapıp da, Türkiye'ye gelen kordiplomatik mensupları 1710 sayılı Kanunun 22nci maddesine (geçen sayımızda verilen) göre deklare ettikleri ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne envanter kaydına bağlanan yabancı menşeli eski eserlerden müteşkil koleksiyonlarını, Türkiye'den ayrılırken envanter kayıtlarına göre aynen yurt dışına çıkarabilirler.

Madde 10 - Eski Eser koleksiyonu yapanlar, koleksiyonlarına dahil eserlerini, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bedeli karşılığında verilen ve ilgili Müze Müdürlüğüne tasdikli bulunan iki nüsha envanter defterine, müze uzmanlarının gözetimi altında envanterlerini yaptırmakla yükümlüdürler. Eserlerin fotoğraflarını da ihtiva eden bu envan-

ter defterlerinden bir nüshasını bağlı bulundukları müze idaresine verirler, öteki nüshasını da kendileri saklarlar. Koleksiyona sonradan ilave olunan eserler en geç bir ay içinde her iki deftere usulüne göre kayıt edilir. **Madde 11 -** Koleksiyoncular gerektiğinde Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından koleksiyonlarının son durumu ve korunma şartları hakkında yazılı beyana davet edilirler.

Madde 12 - Koleksiyona dahil eserler müzelerden başka bir yere hiç bir suretle satılamaz. Başka eserlerle değiştirilemez. İkinci bir şahsa hibe edilemez ve emaneten dahi olamaz verilemez.

Madde 13 - Koleksiyon yapan şahsın ölümü halinde eserler varislerine intikal eder. Varislerden biri veya tamamı bu yönetmelikte belirtilen şartlar altında, koleksiyonculuğa devam edebilirler. Eserler Varisler arasında taksim edilebilir. Taksim sırasında münferit eserler veya birbirini tamamlayan eserler bölünmez. Ancak bunlardan koleksiyonculuğa devam etmek istemeyenlere intikal eden eserler bu yönetmelik hükümlerine göre müzelerle bağış veya satış yolu ile devredilir. Tes-

bit edilen fiata itiraz edildiği takdirde bu yönetmeliğin 8nci maddesi uygulanır. Koleksiyoncular veya varisler, 1710 sayılı Kanunun ve bu Yönetmeliğin hükümlerine aykırı davranışta bulundukları takdirde ellerindeki eserler müsadere edilerek müzelere mal edilir. Bu gibi kimsele yeni koleksiyon yapma izni verilmez.

Madde 14 - Aileler nezdinde ecdat yadigarı olarak bulunan ve 1710 sayılı kanunun 1nci maddesi ile 2nci maddesinin 2nci fıkrasında tarif edilen münferit eserler, koleksiyon kapsamına girmez.

Madde 15 - Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü mensupları ile Türkiye sınırları içinde karada ve denizde bilimsel araştırma, arkeolojik sondaj ve arkeolojik kazı yapanlar, 1710 sayılı Kanunun 1nci ve 2nci maddesinin 2nci fıkrasında tarif edilen eski eserlerden müteşkil koleksiyon yapamazlar.

Madde 16 - Bu yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 17 - Bu yönetmelik kültür hizmetlerini yürüten Devlet Bakanlığınca uygulanır.